

Cartea Faptele apostolilor

Îndrumar de studiu

LECTȚIA
UNU

CONTEXTUL CĂRȚII
FAPTELE APOSTOLILOR

THIRD MILLENNIUM
MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

Pentru materiale video, suporturi de curs și alte resurse, vizitați Third Millennium Ministries la adresa thirdmill.org.

Îndrumar de studiu

CUPRINS

Schemă.....	2
Notițe.....	Error! Bookmark not defined.
Întrebări recapitulative.....	Error! Bookmark not defined.
Întrebări aplicative.....	Error! Bookmark not defined.

Modul de utilizare a acestei lecții și a îndrumarului de studiu

- **Înainte de urmărirea lecției filmate**
  - **Pregătire** — Terminați toate lecturile recomandate.
  - **Programați-vă pauze** — Analizați schema și codurile de timp pentru a stabili unde să începeți și unde să terminați o anumită porțiune a lecției. Lecțiile IIIM au foarte multe informații, așa că s-ar putea să doriți să vă programați niște pauze. Acestea ar trebui programate la titlurile importante din schemă.
- **În timp ce urmăriți lecția filmată**
  - **Notițe** — Folosiți secțiunea Notițe pentru a urmări lecția și a lua notițe suplimentare. Mare parte a ideilor principale sunt deja rezumate în notițe, dar asigurați-vă că adăugați la ele propriile notițe. Ar trebui să adăugați și informații detaliate care să vă ajute să vă amintiți, să descrieți și să susțineți ideile principale.
  - **Opriti/rulați din nou porțiuni din lecție** — S-ar putea să vă fie de folos să opriți sau să rulați din nou filmul în anumite puncte pentru a lua notițe suplimentare, a recapitula concepte dificile sau a discuta puncte de interes.
- **După urmărirea lecției filmate**
  - **Întrebări recapitulative** — Răspundeți la întrebările recapitulative în spațiul corespunzător. La întrebările recapitulative ar trebui să se răspundă individual, nu în grup.
  - **Întrebări aplicative** — Întrebările aplicative sunt indicate pentru teme scrise sau ca subiecte pentru discuții în grup. Pentru teme scrise, se recomandă ca răspunsurile să nu depășească o pagină.

Schema lecției

- I.   Introducere (0:26)

- II.   Autorul (1:58)
  - A.   Evanghelia lui Luca (3:04)
    - 1.   Explicite (3:38)
    - 2.   Implicite (6:13)
  - B.   Biserica primară (9:38)
    - 1.   Manuscrisele (9:53)
    - 2.   Liderii bisericii primare (13:04)
  - C.   Noul Testament (15:50)
    - 1.   Indicii (16:11)
    - 2.   Luca (19:19)

- III.   Cadrul istoric (22:02)
  - A.   Data (22:17)
    - 1.   După 70 d.H. (23:00)
    - 2.   Înainte de 70 d.H. (27:34)
  - B.   Auditoriul inițial (30:07)
    - 1.   Teofil (30:30)
    - 2.   Auditoriul extins (32:30)
  - C.   Contextul social (33:58)
    - 1.   Imperiul roman (34:25)
    - 2.   Evrei (39:38)

- IV.   Contextul teologic (47:02)
  - A.   Vechiul Testament (47:42)
    - 1.   Istoria (48:17)
    - 2.   Israel (55:48)
  - B.   Împărăția lui Dumnezeu (1:04:37)
    - 1.   Teologia evreiască (1:04:50)
    - 2.   Ioan Botezătorul (1:06:57)
    - 3.   Teologia creștină (1:10:28)
  - C.   Evanghelia lui Luca (1:15:04)
    - 1.   Isus (1:16:28)
    - 2.   Apostolii (1:19:43)

- V.   Concluzie (1:24:15)

Notițe

I. Introducere

Când învățăm despre contextul scriitorilor Bibliei, despre lumea, viața și scopurile lor, începem să înțelegem și să apreciem Scripturile mai bine.

II. Autorul

Duhul Sfânt a păzit scrierile originale ale Scripturii de erori, dar totuși S-a folosit de personalitatea, contextul și intențiile scriitorilor umani.

Nici a treia Evanghelie și nici cartea Fapte nu menționează specific numele autorului.

A. Evanghelia lui Luca

Două tipuri de dovezi sugerează că o persoană a scris Fapte și Luca.

1. Explicite

- Fapte și a treia Evanghelie îi sunt dedicate lui Teofil.
- Fapte face referire la „cea dintâi carte.“
- Prefețe similare reflectă un obicei literar antic.

2. Implicite

Multiple similarități între a treia Evanghelie și Fapte:

- Relatare sistematică
- Structură de compoziție
- Lungime cronologică
- Teme
- Aceeași istorisire

Asemănările indică o viziune, un scop și o credință comune, răscumpărătoare-istorice.

B. Biserica primară

1. Manuscrisele

Papirusul¹⁷⁵ (cca 175-200 d.H.) indică faptul că Luca a scris a treia Evanghelie și Fapte.

Fragmentul Muratorian (cca 170-180 d.H.) confirmă că Luca este autorul celei de-a treia Evanghelii și a Faptelor.

Prologul antimarcionit (o introducere la a treia Evanghelie, cca 160-180 d.H.) spune că Luca este autorul Evangheliei și al Faptelor.

2. Liderii bisericii primare

Irineu (cca 130-202 d.H.): „Și Luca, însoțitorul lui Pavel, a consemnat într-o carte evanghelia predicată de el.“

Clement din Alexandria (cca 150-215 d.H.): „Luca relatează în Faptele apostolilor ...“

Tertulian (cca 155-230 d.H.): „Dintre apostoli, prin urmare, Ioan și Matei instilează cei dintâi credința în noi... Luca și Marcu o înnoiesc după aceea.“

Eusebiu (cca 323 d.H.): „Luca ... a menționat ... în Fapte.“

Nu există nici măcar o indicație în literatura bisericii primare că altcineva și nu Luca a scris a treia Evanghelie și Fapte.

C. Noul Testament

1. Indicii

- Nu a fost apostol sau martor ocular al vieții lui Isus.
- Stilul scrierii arată că autorul avea o bună educație.
- Tovarăș de călătorie al lui Pavel.

2. Luca

- Nu a fost apostol.
- Educație bună: medic.
- Tovarăș de călătorie al lui Pavel.

III. Cadrul istoric

A. Data

1. După 70 d.H.

Optimism:

- Faptele are o atitudine prea pozitivă în legătură cu biserica primară pentru a fi fost scrisă timpuriu.
- Însă Faptele se ocupă de tot felul de probleme din interiorul și din afara bisericii.

Josephus:

- Scrierile lui Josephus nu au fost compuse mai devreme de 79 d.H. și nu erau disponibile înainte de 85 d.H.
- Teuda (Faptele 5:36) ar putea fi revoluționarul evreu menționat în *Antichitățile* lui Josephus (20.97).
- Iuda Galileeanul (Faptele 5:37) apare în *Războaiele iudaice* (2.117-118) și *Antichitățile* (18.1-8) lui Josephus.
- Egipteanul (Faptele 21:38) ar putea apărea în *Războaiele iudaice* (2.261-263) și *Antichitățile* (20.171) lui Josephus.
- Descrierea morții lui Irod (Faptele 12:19-23) seamănă cu *Antichitățile* lui Josephus (19.343-352).

Pare verosimil ca Fapte și Josephus:

- Să fi relatat separat evenimente istorice binecunoscute sau
- Să se fi bazat pe surse comune

2. Înainte de 70 d.H.

Fapte se termină cu Pavel în arest la domiciliu, la Roma, oprindu-se chiar înainte de evenimente cruciale:

- Incendiul din Roma (64 d.H.)
- Martiriul lui Pavel (cca 65 d.H.)
- Distrugerea templului (70 d.H.)

B. Auditoriul inițial

1. Teofil

- Protectorul lui Luca
- Elevul lui Luca

2. Auditoriul extins

Biserica din primul secol s-a confruntat cu câteva probleme pe care Luca le-a menționat în cartea Fapte:

- Vrajba dintre credincioșii evrei și neevrei
- Dezbinările care aveau la bază conducerea
- Erorile doctrinale și învățătorii falși
- Vrajba dintre biserică și administrațiile civile
- Probleme ale femeilor și ale săracilor
- Persecuții, suferințe, întemnițări

Luca a intenționat ca lucrarea sa să fie citită de numeroși credincioși.

C. Contextul social

1. Imperiul roman

- A cucerit și a stăpânit întreaga lume mediteraneană până la actuala Britanie, Africa de Nord și părți din Asia.
- Imperiul era încă în creștere.

- Influența politică și economică:
  - Guvernarea: Își exercita stăpânirea cu forța peste autoritățile locale.

  - Populația: Integra cetățeni romani în populația națiunilor cucerite.

  - Lucrările publice: a construit drumuri, edificii sofisticate și locuri publice de întrunire.

- Influența religioasă:
  - Cezarul era văzut ca domn și mântuitor al poporului său.

  - Popoarelor cucerite li se îngăduia să-și continue propriile practici religioase.

  - Oamenilor li se cerea să mărturisească superioritatea cezarului.

2. Evrei

a. Legături profunde

- Moștenirea
- Scripturile
- Autoritățile

b. Diferențe fundamentale

- Isus
- Interpretarea
- Neevreeii

IV. Contextul teologic

A. Vechiul Testament

1. Istoria

Luca a scris despre biserica primară într-un fel care a reflectat concepția întreită a lui Pascal despre istorie.

- Creația
  - În general

  - În Fapte

- Căderea
  - În general

  - În Fapte

- Răscumpărarea
  - În general

  - În Fapte

2. Israel

Consemnarea lui Luca din Fapte s-a bazat pe istoria Israelului.

- Avraam

Dumnezeu l-a chemat pe Avraam să meargă în Țara Făgăduinței din două motive principale:

- Avraam va fi tatăl unei mari națiuni.
- Prin Avraam toate popoarele pământului vor fi binecuvântate.

Luca a spus că:

- Binecuvântarea mântuirii în Hristos a venit la evrei, împlinind făgăduințele făcute de Dumnezeu lui Avraam.
- Creștinii evrei au adus evanghelia lui Hristos neevreilor, împlinind restul făgăduințelor făcute de Dumnezeu lui Avraam.

- Exodul sub conducerea lui Moise

Moise a profețit că Dumnezeu va trimite un alt profet ca să-Și răscumpere poporul din păcat.

Luca a arătat că:

- Acest profet s-a dovedit a fi Isus.
- A-L respinge pe Isus însemna a-l respinge pe Moise și Legea.

- Dinastia lui David

Dumnezeu a ales familia lui David să:

- Îi conducă poporul ca dinastie permanentă.
- Extindă domnia lui Dumnezeu din Israel până la marginile pământului.

Luca a înțeles că Isus:

- Era Fiul lui David.
- Era cărmuitorul regal al împărăției lui Dumnezeu.
- Își întindea domnia prin intermediul bisericii.

Luca a dorit ca cititorii săi să înțeleagă că Isus era:

- Moștenitorul făgăduințelor lui Avraam.
- Profet ca Moise.
- Ultimul rege davidic.

B. Împărăția lui Dumnezeu

1. Teologia evreiască

Dumnezeu va trimite un eliberator mesianic Israelului.

- Zeloții: Dumnezeu voia ca Israelul să ridice o insurecție împotriva autorităților romane.
- Apocalipticiștii: Dumnezeu va interveni supranatural pentru a-Și distruge dușmanii și a-Și face poporul biruitor.
- Nomiștii (cum erau fariseii și saducheii): Dumnezeu nu va interveni până când Israelul nu va fi ascultător de Lege.

2. Ioan Botezătorul

- A chemat la pocăință veritabilă.
- A proclamat vestea cea bună că Mesia era pe cale să aducă împărăția lui Dumnezeu pe pământ.
- L-a identificat corect pe Isus ca Mesia.
- A declarat că Mesia va aduce marea binecuvântare și purificarea Duhului Sfânt, inclusiv judecata.

Ioan nu a anticipat că Mesia va aduce lumii mântuirea și judecata în etape.

Isus l-a asigurat pe Ioan că era în curs să împlinească așteptările profeției mesianice vechi-testamentare.

3. Teologia creștină

Teologia mesianică creștină este strâns legată de evanghelia creștină:

Împărăția lui Dumnezeu vine pe pământ prin persoana și lucrarea lui Isus, Mesia, și se întinde către marea sa desăvârșire pe măsură ce Dumnezeu dă mântuirea celor care Îl primesc pe Isus și se încred în El ca Mesia.

Luca a subliniat:

- Realitățile marii lucrări de mântuire a lui Dumnezeu în Hristos.

- Cât este de important ca oamenii să îmbrățișeze personal adevărul lui Hristos pentru ca să le transforme viața.

Împărăția lui Mesia crește treptat, prin expansiunea bisericii și transformarea personală a oamenilor.

C. Evanghelia lui Luca

Fapte este partea a doua a istorisirii începută în Luca.

1. Isus

- Profet care a proclamat venirea împărăției lui Dumnezeu.
- Împărat care aducea împărăția în putere prin înălțarea Sa la tron.

Isus a spus că aduce împărăția încet și în etape.

2. Apostolii

Isus Și-a instruit apostolii să-I ducă mai departe lucrarea de aducere a împărăției.

După ce Isus a înviat din morți și înainte de a Se înălța la cer a petrecut o vreme dând învățătură apostolilor.

Apostolii:

- Au construit biserica ca forma actuală a împărăției lui Dumnezeu

- Au dus evanghelia împărăției în țări noi și la popoare noi

V. Concluzie

3. Ce indicii putem găsi în Noul Testament cu privire la autorul Faptelor? Cum susțin aceste indicii ideea că Luca a scris cartea Fapte?

4. Ce dovezi sugerează că Fapte a fost scrisă după anul 70 d.H.? Ce dovezi sugerează că Fapte a fost scrisă înainte de anul 70 d.H.?

5. Descrieți destinatarii inițiali ai cărții Fapte.

6. Descrieți contextul social al Faptelor în termeni care să includă o discuție despre (1) imperiul roman și (2) relația dintre biserică și evrei.

9. Cum ne pregătește teologia împărăției lui Dumnezeu din Evanghelia lui Luca pentru a înțelege mesajul din Fapte? În răspunsul vostru acordați o atenție deosebită rolului lui Isus și al apostolilor.

Întrebări aplicative

1. Cum ne ajută să înțelegem și să aplicăm mai bine cartea Fapte faptul că Luca este autorul ei?
2. Cum este influențată viața și teologia noastră de guvernul și cultura noastră?
3. Care sunt asemănările și diferențele dintre evreii necredincioși și creștinii de azi? Cum ne poate ajuta înțelegerea asemănărilor și diferențelor în evanghelizarea evreilor din zilele noastre?
4. De ce li s-a acordat creștinilor de proveniență evreiască și neevreiască un statut deplin în biserică? De ce este important să recunoaștem că și creștinii de proveniență evreiască și cei de proveniență neevreiască au statut egal?
5. Cum ar trebui concepția Vechiului Testament privitoare la istoria lumii să ne informeze gândirea în calitate de creștini în lumea modernă?
6. În ce fel participăm noi acum în împărăția lui Dumnezeu? Care e rolul nostru în procesul zidirii împărăției?
7. Cum ar trebui să ne schimbăm gândirea și prioritățile în lumina faptului că împărăția lui Dumnezeu se extinde pe măsură ce oamenii Îl primesc pe Isus și se încred în El ca Mesia?
8. Care e lucrul cel mai semnificativ pe care l-ați înțeles din acest studiu?